

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2547)

1) หลักการสำคัญในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1) รัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

1.2) เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านไม่ได้เป็นเงินที่ให้เปล่าแต่เป็นเงินที่ให้ในลักษณะเงินทุนหมุนเวียน

1.3) กองทุนหมู่บ้านมีลักษณะเป็นเงินทุนของหมู่บ้าน เพื่อให้สมาชิกกู้เงินไปเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ และจะต้องคืนเงินที่กู้ไปให้แก่กองทุน

1.4) แนวทางและหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านคือ ให้ชาวบ้านคิดเองทำเอง โดยภาคราชการ จะมีหน้าที่เป็นเพียงผู้วางกรอบ นโยบาย หลักเกณฑ์สำคัญ รวมทั้งให้คำปรึกษาและคำแนะนำทางวิชาการเท่านั้น

1.5) กองทุนหมู่บ้านตั้งขึ้นโดยพิจารณาจากกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการผลิตในชุมชน

2) ปรัชญากองทุน

2.1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น

2.2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและการจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง

2.3) เกื้อกูลผลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน

2.4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนราชการ เอกชน และประชาชนและสังคม

2.5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

3) วัตถุประสงค์

3.1) จัดสรรเงินกองทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายของสมาชิก หรือเพื่อสาธารณประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้น

3.2) กำหนดหลักเกณฑ์ให้กองทุนหมู่บ้านสามารถนำดอกผลที่เกิดจากเงินที่รับมอบหรือทรัพย์สินที่กองทุนได้รับบริจาคเพื่อนำไปใช้ในกิจการกองทุน นำไปใช้ในกิจการสาธารณประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้น

4) การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.1) ผู้กู้ต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจนต่อคณะกรรมการกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

4.2) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมของสัญญาเงินกู้แต่ละราย แต่ต้องไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

4.3) ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืนเต็มจำนวนได้ทันทีและให้พ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลา 30 วัน หลังจากวันยกเลิกสัญญารวมทั้งห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลา 2 ปี

4.4) ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) 2544 มาตรา 22 ในกรณีที่ผู้อำนวยการเห็นว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินการจัดการกองทุนหมู่บ้านในลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนหมู่บ้านหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหาร หรือตามสัญญา ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณาสั่งระงับการจ่ายเงินกองทุนหมู่บ้าน หรือให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชดเชยหรือให้ส่งคืนเงินที่เบิกจ่ายไปแล้วตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี

2.1.2 หลักเกณฑ์การให้สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบทสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินมีหลักเกณฑ์ในการให้สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบทสำหรับกองทุนหมู่บ้านและ

ชุมชนเมือง ด้านคุณสมบัติผู้กู้ วัตถุประสงค์ในการกู้ยืม จำนวนเงินให้กู้ ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ และอัตราดอกเบี้ยดังตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 หลักเกณฑ์การให้สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบทสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของ ธนาคารออมสิน

คุณสมบัติผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1.เป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือคณะบุคคลและเป็นสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท 2.มีผลกำไรจากการดำเนินงาน 3.มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้
วัตถุประสงค์การกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1.ปรับปรุงหรือขยายกิจกรรมที่ทำอยู่เดิม 2.ลงทุนใหม่ในกิจกรรมเพื่อการผลิตหรือการค้า 3.ลงทุนในการก่อสร้างหรือซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์และมีแผนการจัดเก็บเงินจากผู้ได้รับประโยชน์เพื่อใช้คืนเงินกู้ 4.เป็นเงินทุนหมุนเวียนที่เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มหรือสมาชิก
จำนวนเงินให้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1.กรณีไม่เป็นนิติบุคคลให้กู้ประเภทมีระยะเวลา(LT)ได้ไม่เกิน3,000,000บาท 2.กรณีเป็นนิติบุคคล ให้กู้ได้ ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> - ให้กู้ประเภทมีระยะเวลา(LT)ได้ไม่เกิน 3,000,000 บาท และ/หรือ - ให้กู้ประเภทเบิกเงินเกินบัญชี(OD)ได้ไม่เกิน 3,000,000 บาท โดยทั้งสองกรณีรวมกันต้องไม่เกิน 3,000,000 บาท
ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1.กรณีกู้ประเภทมีระยะเวลา (LT) ให้กู้ได้ไม่เกิน 5 ปี ชำระเงินงวดเป็นราย 1,2,3,4,6 หรือ 12 เดือน ขึ้นอยู่กับที่มาของรายได้หรือตามลักษณะอาชีพ หรือกิจกรรมของกลุ่ม 2.กรณีกู้ประเภทเบิกเงินเกินบัญชี พิจารณาทบทวงวงเงินทุก 1 ปี
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	ให้เป็นไปตามประกาศธนาคาร

ที่มา : ธนาคารออมสินสาขาแม่แตง (2554)

2.1.3 แนวทางการพิจารณาให้เงินกู้ยืมตามหลัก 5'C

1) คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้กู้ (Character) เป็นคนซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ขยันหมั่นเพียร ตั้งใจทำมาหากิน อดทน ไม่เคยโกงเงินผู้อื่น ไม่เสเพล ไม่เล่นการพนัน ไม่เคยมีประวัติเสียหายทางการเงิน มีความรู้ และมีประสบการณ์ในธุรกิจที่ทำ

2) ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity)

3.1) ความสามารถในการชำระหนี้พิจารณาจากรายได้ การกู้เงินไปลงทุนควรมีการประมาณการรายได้ รายจ่าย แต่ละเดือนจะเหลือเท่าใดและพอเพียงที่จะชำระหนี้หรือไม่ หากไม่พอ ก็ต้องลดจำนวนเงินให้กู้ลง แต่ก็มีข้อพึงระวังคือ หากอนุมัติเงินกู้ให้แล้วผู้ขอกู้ได้เงินไม่เพียงพอต่อความต้องการและต้องไปกู้เงินนอกระบบมาใช้หรือกู้เงินจากที่อื่นมาใช้ก็อาจจะชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านไม่ได้เช่นกัน กรณีเช่นนี้ การปฏิเสธการให้กู้ก็อาจเป็นทางเลือกที่ดีกว่า

3.2) ภาวะตลาดสำหรับการค้าที่จะทำต้องพิจารณาว่าสินค้าหรือธุรกิจที่จะทำนั้นมีตลาดรองรับหรือไม่คือสามารถขายได้หรือไม่และผู้ซื้อจะขายอย่างไร หรือราคาขายเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้วเป็นอย่างไร

3.3) มีปัญหาในการหาวัตถุดิบมาผลิตหรือไม่

3.4) ท่าเลที่ตั้งของกิจการเป็นอย่างไร มีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อม หรืออยู่ใกล้แหล่ง วัตถุดิบ หรือใกล้แหล่งสินค้าที่จะขาย หรือสะดวกต่อผู้ซื้อหรือไม่

3) เงินทุนของผู้กู้ (Capital) ผู้ขอกู้ควรมีเงินลงทุนของตนเองจำนวนหนึ่งที่เตรียมสะสมไว้ สำหรับประกอบธุรกิจในสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนเงินลงทุนทั้งหมดที่ต้องใช้ในการทำธุรกิจ เพราะหากใช้เงินทุนของตนเองน้อยแต่ขอกู้มาก ผู้กู้ต้องมีภาระในการผ่อนชำระหนี้สูง ทำให้เกิดหนี้มีปัญหาขึ้นได้ในภายหลัง นอกจากนี้การที่ผู้ขอกู้ใช้เงินลงทุนของตนเองมาก ย่อมเป็นการแสดงความมั่นใจในธุรกิจของตนเองอย่างหนึ่งและมีความตั้งใจจริงที่จะประกอบธุรกิจของตนเองให้ประสบความสำเร็จ

4) หลักประกัน (Collateral) บุคคลที่ค้ำประกันควรมีฐานะทางการเงินดีพอที่จะสามารถชำระหนี้แทนได้หรือต้องเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ น่าเชื่อถือ หรือถ้าเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันก็ต้องมีสภาพคล่องสูงคือสามารถขายได้ง่ายและรวดเร็ว และควรกำหนดว่าจะให้กู้ได้กี่เปอร์เซ็นต์ของราคาประเมินหลักทรัพย์ เพื่อให้มีส่วนต่างสำหรับดอกเบี้ยที่จะเกิดขึ้นหากต้องมีการบังคับเอาทรัพย์ที่เป็นหลักประกันเพื่อชำระหนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่ว่าจะบังคับเอาเงินจากหลักทรัพย์ที่เป็นประกัน ภาระหนี้ก็เกินมูลค่าหลักประกันแล้ว

5) เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ (Condition) ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในปัจจุบันมีปัจจัยหลายอย่างที่ผู้ประกอบการไม่อาจควบคุมได้ เช่น ปัญหาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูงขึ้น

เพราะขาดแคลน ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ทำให้กำลังซื้อลดลง ปัญหาสินค้าล้นตลาดเพราะมีผู้ผลิตมากเกินไป ปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศที่มีผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกรในกรณี que เห็นว่า อาจมีบางปัจจัยก่อให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจหรือการค้าของผู้ดูแลและอาจส่งผลต่อการชำระหนี้ก็ ต้องพิจารณาว่าจะให้กู้ได้หรือไม่

2.1.4 ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541)

- 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) คือสิ่งที่เสนอขายเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจได้
- 2) ราคา (Price) คือสิ่งที่กำหนดมูลค่าในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการในรูปของเงินตรา ราคาจึงเป็นต้นทุนในการใช้บริการของลูกค้าที่จะทำการเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กับราคา
- 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) คือการนำผลิตภัณฑ์ที่กำหนดไว้ออกสู่ตลาดเป้าหมาย การเลือกทำเลที่ตั้ง และช่องทางการจัดจำหน่าย
- 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) คือการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้จัดจำหน่ายและตลาดเป้าหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกใช้บริการหรือซื้อสินค้า
- 5) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือบุคลากร (People) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญโดยพนักงานต้องมีความรู้ ความสามารถ ทัศนคติที่ดีกับการบริการ สามารถตอบสนองต่อลูกค้า มีความสามารถแก้ปัญหาและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าได้
- 6) การสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) ได้แก่ สภาพแวดล้อมของสถานที่ให้บริการ การออกแบบตกแต่ง การแบ่งส่วนพื้นที่ใช้สอยในอาคารและลักษณะทางกายภาพอื่นๆ ที่สามารถดึงดูดใจลูกค้าและทำให้มองเห็นภาพลักษณ์ของการบริการได้อย่างชัดเจนด้วย
- 7) กระบวนการให้บริการ (Process) มีขั้นตอนการให้บริการเพื่อส่งมอบคุณภาพการให้บริการกับลูกค้าได้รวดเร็วและสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทวี บุญตัน (2548) ทำการศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาอำเภออดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านจากคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 156 ราย ผล

การศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก สมาชิกกองทุนมีความรู้และมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การประชุมเพื่อช่วยเหลือสมาชิก การมีระเบียบข้อบังคับ โครงสร้างและการทำงานของคณะกรรมการ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุนของสมาชิก ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ จำนวนเงินจัดสรรจากรัฐบาลไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกและปัญหาการส่งคืนเงินกู้เนื่องจากสมาชิกขาดทุนในการประกอบอาชีพเนื่องมาจากผลผลิตทางการเกษตรมีราคาตกต่ำและผลผลิตบางอย่างก็ต้องใช้ระยะเวลามากกว่า 1 ปีจึงจะสามารถคืนทุน

ณัฐนพิน ชันนาแล (2549) ทำการศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 38 กองทุน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิผลการดำเนินงาน ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ คุณภาพของคณะกรรมการ คุณภาพของสมาชิก ความเชื่อมั่นของสมาชิก และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านประสิทธิผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน และสร้างรายได้ของสมาชิกในชุมชนมีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ส่วนใหญ่เกิดจากระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่คณะกรรมการและสมาชิกไม่เข้าใจบทบาท อำนาจหน้าที่ของตนเอง สมาชิกขาดความรับผิดชอบในการส่งชำระคืนเงินกู้ การนำเงินกู้ไปใช้ประโยชน์ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ขาดการติดตามผลจากคณะกรรมการ ขาดการดูแลเอาใจใส่ และให้ความรู้และคำปรึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และที่สำคัญไม่มีมาตรการทางกฎหมายรองรับให้กองทุนสามารถดำเนินการได้อย่างจริงจังกับสมาชิกที่ขาดความรับผิดชอบในการส่งชำระคืนเงินกู้

ภูรินทร์ แก้วโมราเรืองฤทธิ์ (2549) ทำการศึกษาเงินกู้ยืมในระบบกับกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาด้านโครงสร้างหน้าที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและเงินกู้ยืมในระบบส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการด้านโครงสร้างหน้าที่ของเงินกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่คณะกรรมการหมู่บ้านเห็นว่าอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารจัดการพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและเงินกู้ยืมในระบบส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเห็นว่าอยู่ในระดับมาก ด้านการทดสอบความสัมพันธ์ของเงินกู้ยืมในระบบกับกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าเงินกู้ยืมในระบบก่อให้เกิด

ผลกระทบด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมีระเบียบข้อบังคับมาก จึงทำให้ผู้กู้หันมาใช้เงินกู้นอกระบบ และในขณะเดียวกันการกู้เงินนอกระบบยังส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องในการชำระหนี้ค้ำกองทุนหมู่บ้านด้วยเพราะมีผู้กู้บางส่วนนำเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านไปชำระหนี้ค้ำกองทุนนอกระบบ นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการบริหารจัดการเงินกู้นอกระบบมีความแตกต่างจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกือบทุกข้อยกเว้นในเรื่องของอิสระในการนำเงินกู้ไปใช้ซึ่งผู้กู้ให้ความเห็นว่า การกู้เงินจากทั้งสองแบบสามารถนำเงินไปใช้ได้ในวันวัตถุประสงค์ไม่ต่างกัน ด้านอุปสรรคพบว่า การกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อนและถ้าไม่เป็นที่รู้จักของชุมชนวงเงินที่ได้รับอนุมัติจะน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ การอนุมัติเงินกู้ และการจ่ายเงินล่าช้า ในขณะที่เงินกู้นอกระบบแม้ดอกเบี้ยสูงแต่ก็มีการชำระหนี้อย่างสม่ำเสมอ และด้วยระบบการทวงหนี้ที่แตกต่างจากกองทุนหมู่บ้านจึงก่อให้เกิดปัญหาการบริหารจัดการหนี้สินของกองทุนหมู่บ้านตามมา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้กู้ขาดความเข้าใจในการบริหารจัดการเงินทุนที่ได้จากการกู้ยืม ในส่วนแนวทางแก้ไข ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้ในการบริหารเงินทุนที่ได้มาให้เกิดประโยชน์สูงสุด การอนุมัติเงินกู้ควรมีความรวดเร็วและโปร่งใส มีการปรับปรุงขั้นตอนการกู้ยืมให้สะดวกมากขึ้น หลังจากกู้ยืมเงินไปแล้วควรมีการติดตามหนี้อย่างสม่ำเสมอ และควรมีความยืดหยุ่นในการชำระหนี้เงินกู้จากกองทุนหมู่บ้าน

ราชนทร์ บุญวงศ์ (2549) ศึกษาศักยภาพการพัฒนากองทุนหมู่บ้านเป็นธนาคารหมู่บ้านของหมู่บ้านป่าไผ่กลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาถึงรูปแบบการปรับเปลี่ยนจากกองทุนหมู่บ้านให้เป็นธนาคารหมู่บ้าน โดยมีข้อสมมติว่าความสำเร็จที่ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนจากกองทุนหมู่บ้านมาเป็นธนาคารหมู่บ้านได้นั้นมาจากปัจจัยทางด้านสมาชิก ปัจจัยด้านคณะกรรมการ และปัจจัยด้านหน่วยงานสนับสนุน ผลการศึกษาพบว่าหลังจากที่ดำเนินการในรูปแบบกองทุนหมู่บ้านมาแล้ว 4 ปี กองทุนประสบความสำเร็จโดยได้รับการประเมินผลจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอให้อยู่ในระดับ AAA ความสำเร็จด้านสมาชิกพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจการของกองทุน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับดี การกู้ยืมเงินของสมาชิคนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้และส่งชำระคืนตามกำหนด ความสำเร็จด้านคณะกรรมการกองทุนพบว่าคณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุนอยู่ในระดับดีมาก คณะกรรมการสามารถบริหารกองทุนให้เกิดผลกำไรประมาณร้อยละ 6 ของเงินกองทุนและมีปริมาณหนี้ค้ำชำระซึ่งได้รับการแก้ไขแล้วประมาณร้อยละ 5 ความสำเร็จด้านปัจจัยจากผู้สนับสนุนพบว่าสององค์กรหลักที่ทำให้การสนับสนุนคือสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันกำแพง โดยให้การสนับสนุนในการเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงาน บริหารจัดการ เป็นตัวกลางในการประสานงานกับภาครัฐ และธนาคารออมสินสาขาสันกำแพง ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับความรู้

ทางด้านเอกสาร ระบบบัญชีสนับสนุนคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในกองทุนและให้คำปรึกษาด้านการเงิน

อัมพร มาแสง (2551) ทำการวิเคราะห์ศักยภาพของโครงการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัด เชียงใหม่ และประเมินความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน โดยทำการเปรียบเทียบ ระหว่างกองทุนที่มีศักยภาพดี (AAA) ใช้กลุ่มตัวอย่างอำเภอสารภีเป็นตัวแทน กับกองทุนที่มี ศักยภาพในระดับปานกลาง (AA) ใช้กลุ่มตัวอย่างอำเภอคอสะเกิดเป็นตัวแทน สํารวจข้อมูลจาก คณะกรรมการ 12 กองทุน และจากสมาชิก 57 คน ทำการเปรียบเทียบศักยภาพและผลการ ดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนพบว่าประสิทธิภาพของกองทุนระดับ AAA มีผลการ ดำเนินงานที่ดีกว่ากองทุนระดับ AA การเปรียบเทียบการดำเนินงานในปัจจุบันด้านโครงสร้างด้าน คณะกรรมการ ด้านสมาชิก และผลการดำเนินงาน พบว่ากองทุนระดับ AAA มีศักยภาพดีกว่า กองทุนระดับ AA ทุกด้านในภาพรวม กองทุนระดับ AAA มีศักยภาพดีในด้านโครงสร้างการ ดำเนินงานเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากการจัดโครงสร้างและหน้าที่ที่ชัดเจน คณะกรรมการปฏิบัติ หน้าที่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับกองทุนเป็นอย่างดี รองลงมาคณะกรรมการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก ในการติดตามเร่งรัดหนี้สินของสมาชิกและสมาชิกนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ยื่นขอกู้ สำหรับ กองทุนระดับ AA จากการสำรวจพบว่ามีศักยภาพดีลำดับหนึ่งในด้านมีระเบียบข้อบังคับกองทุนที่ ชัดเจน รองลงมาคือคณะกรรมการมีส่วนร่วมให้คำแนะนำแก่สมาชิกกองทุนในการจัดทำโครงการ ของกู้เงินทุน ด้านการประเมินความคิดเห็นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ความคิดเห็นของ กองทุนระดับ AAA อยู่ในระดับที่มากกว่ากองทุนระดับ AA ในด้านกองทุนทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น หนี้้นอกระบบลดลง และกองทุนมีความคุ้มค่าที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในชุมชน

ศิริรัตน์ ตั้งจิตต์ถาวรกุล (2553) ทำการประเมินผลการดำเนินงานขยายวงเงินกู้ให้แก่ กองทุนหมู่บ้านในจังหวัดอุดรธานี ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการกู้เงินจากธนาคารออมสินจำนวน 200 กองทุน และกองทุนหมู่บ้านที่ใช้บริการเงินกู้กับ ธ.ก.ส. 100 กองทุน ผลการศึกษาพบว่า กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ที่เป็นลูกค้กับธนาคารออมสินและ ธ.ก.ส. มีข้อมูลพื้นฐานในการ ดำเนินงานไม่ต่างกันมากนัก คือ ลูกค้ธนาคารออมสินก่อนทำการขยายวงเงินกู้มีจำนวนสมาชิก เฉลี่ย 163 ครัวเรือน ผลกำไรสุทธิเฉลี่ย 70,500 บาทต่อปี ต่อมาได้รับการขยายวงเงินกู้ในปี 2550- 2551 เฉลี่ยกองทุนละ 987,250 บาทต่อปี เสียอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 5.5 ต่อปี จากนั้นกองทุนนำ เงินไปให้สมาชิกกู้จำนวน 70 รายต่อปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10.4 ต่อปี ได้รับผลกำไรสุทธิ เฉลี่ย 58,500 บาทต่อปี ส่วนลูกค้ ธ.ก.ส. ก่อนทำการขยายวงเงินกู้มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 159 ครัวเรือน ผลกำไรเฉลี่ยกองทุนละ 64,500 บาทต่อปี ต่อมาได้รับการขยายวงเงินกู้ในปี 2550-2551 เฉลี่ยกองทุน 992,000 บาทต่อปี โดยเสียอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 5.5 ต่อปี จากนั้นกองทุนนำเงิน ไปให้สมาชิกกู้จำนวน 66 รายต่อปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10.5 ต่อปี ได้รับผลกำไรสุทธิเฉลี่ย

71,750 บาทต่อปี ในด้านการเลือกใช้บริการธนาคารออมสินกับ ธ.ก.ส. พบว่า ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับมิติที่ประชุมของกองทุนมากที่สุด รองลงมาให้ความสำคัญกับผลประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำและวงเงินกู้ที่แต่ละธนาคารอนุมัติ ด้านการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนการใช้บริการขยายวงเงินกู้จากธนาคารออมสินมาเป็น ธ.ก.ส. พบว่าปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด คือ ธ.ก.ส. คิดอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าและอนุมัติวงเงินกู้ที่สูงกว่าธนาคารออมสิน อย่างไรก็ตามพบว่าแม้ว่า ธ.ก.ส. ให้เงื่อนไขที่ดีกว่าธนาคารออมสิน แต่ลูกค้าธนาคารออมสินร้อยละ 68 ก็ยังไม่คิดจะเปลี่ยนมาใช้บริการ ธ.ก.ส. เนื่องจากมีความผูกพันอย่างเหนียวแน่นกับธนาคารออมสิน ดังนั้นหาก ธ.ก.ส. ต้องการจะเพิ่มจำนวนกองทุนหมู่บ้านที่มาใช้บริการขยายวงเงินกู้ ธนาคารควรให้ความสำคัญกับการเข้าไปชี้แจงเงื่อนไขพิเศษที่ ธ.ก.ส. มอบให้กองทุน โดยเข้าไปชี้แจงให้แก่คณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปชี้แจงกับสมาชิกในการตัดสินใจใช้บริการกับธนาคารต่อไป

สิริรัตน์ เกียรติพิริยะ (2553) ทำการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านประสิทธิภาพการเงินกองทุนหมู่บ้านและปัญหาของผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าประสิทธิภาพการเงินกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง จากตัวชี้วัดด้านแนวทางการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน โครงสร้างกองทุน และความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการ ส่วนปัญหาจากการใช้เงินกู้ยืมของสมาชิกกอง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ระยะเวลากู้ยืมเพียง 1 ปี เป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไปผู้กู้ไม่สามารถนำเงินไปลงทุนในระยะยาวได้ 2) คณะกรรมการมีนโยบายชำระหนี้ให้เหลือน้อยที่สุด 3) สมาชิกกู้เงินได้ไม่เต็มจำนวนที่ขอกู้ การที่ผู้กู้ไม่สามารถเพิ่มวงเงินกู้ได้ในการขอกู้ครั้งต่อไปทำให้ผู้กู้ไม่ยอมชำระหนี้ 4) การไม่ได้รับความเท่าเทียมกันของสมาชิกในกระบวนการอำนวยการสินเชื่อของคณะกรรมการกองทุน 5) มีความขัดแย้งระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการกองทุน และ 6) ผู้กู้ประสบปัญหาหนี้ค้างชำระเนื่องจากราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำทำให้ไม่มีรายได้มาชำระคืนเงินกู้